

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента

Степанова Людмила Василівна

на кваліфікаційну наукову працю

Сюй Ченьцзи

«Формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах функціонально-системного підходу»,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена зростаючими вимогами до професійної підготовки вчителя музичного мистецтва як творчої, мобільної та інноваційно орієнтованої особистості, здатної ефективно реалізовувати художньо-педагогічну діяльність в умовах сучасного соціокультурного середовища. На сьогодні особливої гостроти набуває проблема формування в майбутніх учителів музичного мистецтва здатності здійснювати професійну діяльність на високому творчому рівні. Цю проблему актуалізує тенденція до зниження інтересу учнівської молоді до сприймання художньо-цінної музики, що, у свою чергу, зумовлює необхідність переосмислення та оновлення методичних підходів до формування естетичних орієнтацій школярів. У зв'язку з цим першочергового значення набуває розвиток творчого потенціалу майбутніх педагогів, формування їх здатності до інноваційної діяльності в межах музично-педагогічного процесу з урахуванням вікових та індивідуально-психологічних особливостей учнів. У цьому контексті формування творчої компетентності виступає ключовим чинником, який забезпечує якісне опанування змісту професійної діяльності та її творче переосмислення відповідно до запитів і потреб сучасного освітнього середовища.

Дисертантка наголошує, що творча компетентність відіграє особливо важливу роль у професійній діяльності фахівця, оскільки охоплює здатність продукувати нові ідеї, мислити інноваційно та ефективно розв'язувати нестандартні завдання, які постають в умовах стрімкого інформаційного й технологічного розвитку сучасного суспільства. У професійній діяльності вчителя музичного мистецтва ця компетентність набуває особливого змістового наповнення, виявляючись у здатності до художньо-особистісного самовираження під час оволодіння виконавськими, інтерпретаційними, просвітницькими та музично-творчими уміннями, а також у здатності

трансформувати набуті вміння у методично-творчу та музично-педагогічну діяльність.

Виявлені дисертанткою низки існуючих суперечностей, зокрема, між розробленими в науково-методичній літературі методиками формування в школярів музично-творчих навичок і недостатньою увагою до системної екстраполяції інноваційних педагогічних та інформаційно-комунікативних технологій в процес навчання музики учнів нової генерації загострюють актуальність розробки та обґрунтування методики формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах функціонально-системного підходу, яка ще не була темою спеціального дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Підтвердженням актуальності і значущості науково-дослідної розвідки (проведеного дослідження) є те, що дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» і складає частину наукової теми кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми (реєстраційний номер 0120U002017).

Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (протокол № 7 від 24.12.2021 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці ефективності методики формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах функціонально-системного підходу.

Відповідно поставленої мети в роботі вирішується комплекс завдань, які полягають:

1. Дослідити трактування понять «творчість», «компетентність», «творча компетентність» в науковому дискурсі та визначити сутність і специфіку ключового поняття дослідження «творча компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва».
2. Визначити структуру творчої компетентності вчителів музичного мистецтва та особливості її прояву в процесі навчання музики сучасних школярів.

3. Обґрунтувати методологічні засади й методику формування в майбутніх бакалаврів музичного мистецтва творчої компетентності на засадах функціонально-системного підходу.
4. Розробити діагностичний апарат для виявлення рівнів сформованості творчої компетентності в майбутніх учителів музичного мистецтва.
5. Експериментально перевірити ефективність методики формування в здобувачів творчої компетентності на засадах функціонально-системного підходу.

У роботі коректно визначено об'єкт дослідження – процес підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до фахово-творчої діяльності. **Предметом дослідження** обрано методику формування в майбутніх учителів музичного мистецтва творчої компетентності на засадах функціонально-системного підходу.

Аналіз змісту дисертації свідчить про достатньо високий **ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дослідження**. Теоретико-методологічну основу дисертаційної роботи закладають філософські праці, в яких розкривається природа музичного мистецтва як особливої форми художньо-пізнавальної й творчої діяльності та індивідуалізовано-творчого самовираження й самореалізації особистості; концептуальні засади теорії діяльності, фізіології, музичної психології, вікової педагогіки й методології музичної освіти, дослідження в галузі функціонально-системної організації освітнього процесу й здобутків педагогічної інноватики, на яких ґрунтується дослідження проблеми формування творчої компетентності студентів.

На основі провідних положень функціонально-системного, компетентнісного, особистісно-спрямованого, синергійного, інноваційного підходів дисертантом побудовано методологію дослідження та визначено низку методичних принципів, таких як: врахування функціональної багатовекторності творчої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва; системно-скоординованого залучення до різних видів самостійної та творчої діяльності; фасилітативна підтримка реалізації творчих потенцій здобувачів; налагодження педагогічної взаємодії як джерела творчого натхнення й пошуково-творчої активності, впровадження комплексу ІКТ і спеціалізованих музичних програм з метою збагачення творчих можливостей майбутніх учителів музичного мистецтва; дотримання загального алгоритму формування творчої компетентності у музично-виконавській навчальній діяльності;

взаємодоповнення завдань алгоритмовано-технологічного та інтуїтивно-спонтанного спрямування.

Важливою науковою складовою роботи стало застосування дисертанткою функціонально-системного підходу, який в дослідженні виступає теоретико-методологічною інновацією, що дає змогу цілісно охопити процес формування творчої компетентності та визначити ефективні засоби його реалізації в освітньому середовищі закладів вищої мистецької педагогічної освіти.

Переконливою є **наукова новизна результатів дослідження**. Вагомим науковим здобутком дисертанта є те, що вперше запропоновано розв'язання проблеми формування в майбутніх учителів музичного мистецтва творчої компетентності на засадах функціонально-системного підходу; визначено сутність і структуру досліджуваного феномену в єдності особистісно-мотиваційного, когнітивно-творчого, методико-гностичного, творчо-результативного компонентів; обґрунтовано наукове забезпечення цього процесу з урахуванням провідних настанов наукових підходів – функціонально-системного, компетентнісного, особистісно-спрямованого, інтеграційного, технологічного, інноваційного; визначено методичні принципи: системно-скоординованого залучення здобувачів до різних видів самостійної роботи з урахуванням багатовекторності творчої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва; праксіологічної спрямованості міждисциплінарного узгодження творчих завдань; принцип налагодження педагогічної взаємодії як джерела творчого натхнення й пошуково-творчої активності на засадах.

Практичне значення результатів дослідження полягає в застосуванні авторської методики формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва й розробленої діагностичної методики виявлення рівнів сформованості означеного феномену та обґрунтуванні рівневих характеристик його прояву. Методика охоплює широкий спектр творчих завдань, методів та педагогічних технологій і може використовуватися в закладах вищої мистецько-педагогічної освіти та застосовуватися в умовах підвищення кваліфікації майбутніх учителів музичного мистецтва.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях. Основні результати дисертації висвітлено у 12 публікаціях, з яких 3 статті надруковано в наукових фахових виданнях України (1 з них у співавторстві) та 9 апробаційного характеру, з яких 4 у співаторстві, видані українською і китайською мовами.

Оцінка змісту й оформлення дисертації. За структурою та змістом дисертація відповідає діючим нормативним документам. У тексті дисертації відображено основні положення, результати і висновки здійсненого Сюй Ченьцзи дослідження.

Дискусійні питання та зауваження. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Сюй Ченьцзи, вважаємо за необхідне висловити деякі побажання і рекомендації:

1. Недостатньо розкрито методику перевірки другого показника – міри прояву креативності студентів у методично-творчих завданнях. Доцільно доповнити опис конкретним прикладом завдання, яке використовувалося у формувальному експерименті.

2. У роботі запропоновано оригінальні та дієві педагогічні умови формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Водночас, на нашу думку, перед поданням авторського бачення цих умов доцільно було б навести результати огляду наукових джерел з метою уточнення сутності феномена «педагогічні умови», їхнього трактування як науково-педагогічної категорії, а також обґрунтування їхньої значущості як важливої складової педагогічних досліджень

3. Робота не позбавлена поодиноких недоліків граматичного й синтаксичного характеру.

Зазначені вище зауваження і побажання не впливають на загальну позитивну оцінку виконаної Сюй Ченьцзи дисертаційної роботи, якій притаманні оригінальність застосованих методів і технологій формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах функціонально-системного підходу, наукова новизна, високий теоретико-методологічний рівень, глибина підходів авторської методики формування у здобувачів досліджуваного феномену.

Висновок. Дисертаційна робота Сюй Ченьцзи «Формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах функціонально-системного підходу» є завершеним науковим дослідженням, виконаним автором самостійно на актуальну тему. В роботі представлено науково обґрунтовані результати, які в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має значення для розвитку теорії та методики музичної освіти. Дослідження в повному обсязі відповідає вимогам академічної доброчесності.

Вважаємо, що представлена дисертаційна робота за актуальністю, науковою новизною і практичною цінністю, обґрунтованістю і достовірністю, отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях відповідає чинним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (zareєстрованого в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами, Постановою КМ № 341 від 21.03.2022), а її автор, Сюй Ченьцзи, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Рецензент –

кандидат педагогічних наук,

доцент, завідувач кафедри

музичного мистецтва і хореографії

ДЗ «Південноукраїнський національний

педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Людмила СТЕПАНОВА

